

Handläggare
Anders Håkansson

Telefon: 08-508 36 200

Till
Äldrenämnden
Den 25 april 2023

Underlag för budget 2024 med inriktning 2025 och 2026 för Äldrenämnden

Förslag till beslut

Förvaltningens förslag till budgetunderlag för år 2024 med inriktning för 2025 och 2026 godkänns och överlämnas till kommunstyrelsen.

Patric Rylander
Äldredirektör

Innehållsförteckning

Underlag för budget 2024 med inriktning 2025 och 2026 för Äldrenämnden	1
Förslag till beslut	1
1 Kommunfullmäktiges inriktningsmål	3
1.1 Ett Stockholm som håller samman med en stark och jämlik välfärd i hela staden	3
1.2 Ett grönt och fossilfritt Stockholm som leder en rättvis klimatomställning.....	3
1.3 Ett Stockholm med en stabil och hållbar ekonomi med utbildning, jobb och bostäder för alla.....	3
2 Nämndens verksamhetsområde	4
3 Sammanfattande ekonomisk analys	18
3.1 Drift	18
3.2 Investeringar	20
3.3 Verksamhetsprojekt (Driftprojekt).....	20
4 Lokalförsörjningsplan.....	20
4.1 Sammanfattning.....	20
4.2 Planeringsförutsättningar.....	20
4.3 Bedömd hyreskostnadsutveckling	21
4.4 Samverkan	21
4.5 Kommunal verksamhet - annan än pedagogisk verksamhet	21
4.5.1 Summerande analys av nuläge samt framtida planering.....	21
4.5.2 Nuläge 31 januari 2023	21
4.5.3 Lokalbehov för annan kommunal verksamhet.....	21
4.5.4 Planerade lokalförändringar för år 2024-2031 (första planeringsperioden).....	21
4.5.5 Planerade lokalförändringar för åren 2032-2040 (andra planeringsperioden).....	21
5 Övriga redovisningar	21

Bilagor

Bilaga 1: Dnr ALD2023-36 - Bilaga 1 - Blankettset

Bilaga 2: Dnr ALD2023-36 - Bilaga 2 - Lokalförsörjningsplan

1 Kommunfullmäktiges inriktningsmål

1.1 Ett Stockholm som håller samman med en stark och jämlik välfärd i hela staden

Skapa förutsättningar för en målgruppsanpassad hemtjänst genom en organisationsstruktur som stödjer kompetensförsörjning, innovation, kontinuitet och en god arbetsmiljö.

Fortsatt satsning på förebyggande insatser.

Skapa förutsättningar för samordningsinsatser kring psykisk ohälsa, missbruksproblematik, suicid, hemlöshet samt våld i nära relationer.

Nyckelfri hemtjänst ska införas i hela staden och sedan förvaltas.

1.2 Ett grönt och fossilfritt Stockholm som leder en rättvis klimatomställning

Följa stadens miljöprogram, interna riktlinjer för miljöarbetet samt transport- och resepolicy.

Stadens riktlinjer för upphandling och inköp ska följas och miljömärkta och ekologiska varor väljas i så stor utsträckning som möjligt.

Genom hållbara transporter, leveranser och ett hållbart resande ska växthusgaser kunna minskas.

1.3 Ett Stockholm med en stabil och hållbar ekonomi med utbildning, jobb och bostäder för alla

Genom en noggrann ekonomiuppföljning stärks förutsättningarna för en långsiktig planering av verksamheten.

Samarbetet med övriga berörda förvaltningar för den strategiska boendeplaneringen för äldre ska fortsätta.

Grundutbildningar inom vård och omsorg och utbildningar med fokus på språklig kompetens och demens inom äldreomsorgen ska fortsätta.

Genom att anordna kompetensutveckling kan personal till äldreomsorgens verksamheter behållas och rekryteras.

Ett fortsatt deltagande i olika samarbeten och projekt inom forskning och akademisk utbildning.

Arbeta aktivt för att staden ska kunna erbjuda såväl omsorgstagare som medarbetare moderna, digitaliserade tjänster och välfärdsteknik.

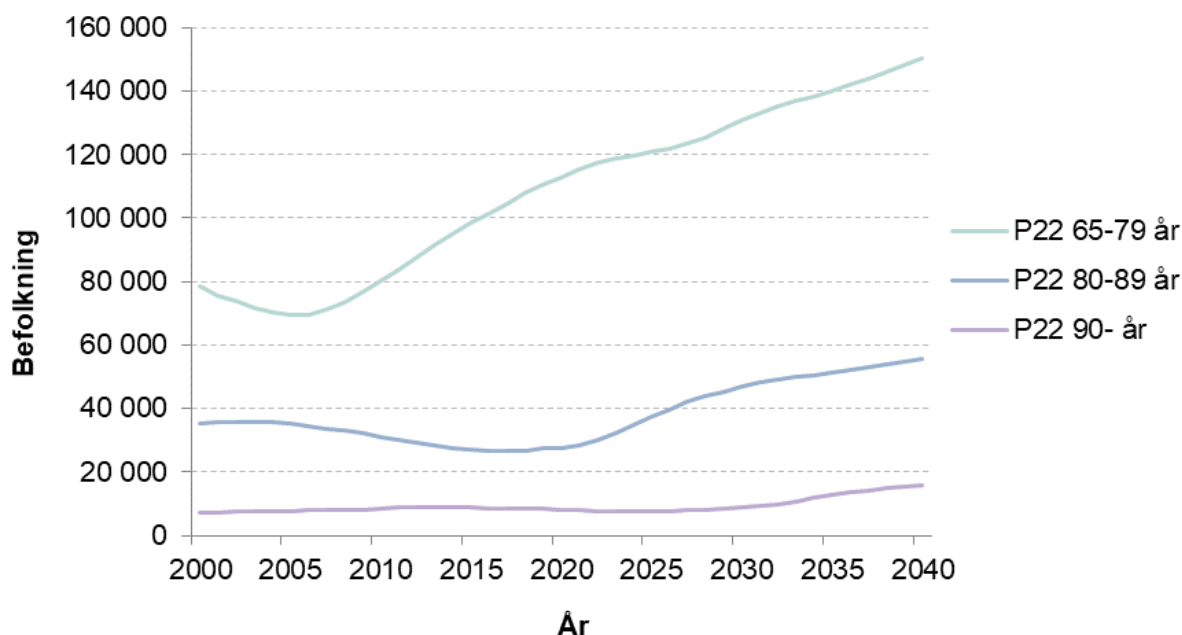
Arbetet med att modernisera de sociala systemen fortsätter. Gemensamma arbetssätt, metodstöd för arbete och social dokumentation i sociala system utvecklas kontinuerlig

2 Nämndens verksamhetsområde

Befolkningsprognos och behovsutveckling

Befolkningsprognos - Den äldre befolkningen ökar

Enligt Stockholms stads senaste befolkningsprognos från december 2022 hade staden drygt 986 000 invånare varav cirka 155 300 personer är 65 år eller äldre. Det är knappt 4 000 personer fler än förra året, flest personer över 65 år bor inom Södermalm, Hägersten-Älvsjö och Östermalm. Det är framför allt utvecklingen i åldersgruppen över 80 år som har störst betydelse för behoven av omsorg. Efter ett antal års minskning ökar nu denna grupp. Fram till år 2040 väntas en knapp fördubbling av personer över 80 år jämfört med idag, från cirka 38 900 till cirka 71 400 personer. Fram till år 2040 förväntas gruppen över 90 år att öka med cirka 7 950 personer, vilket innebär en dryg fördubbling av de allra äldsta.

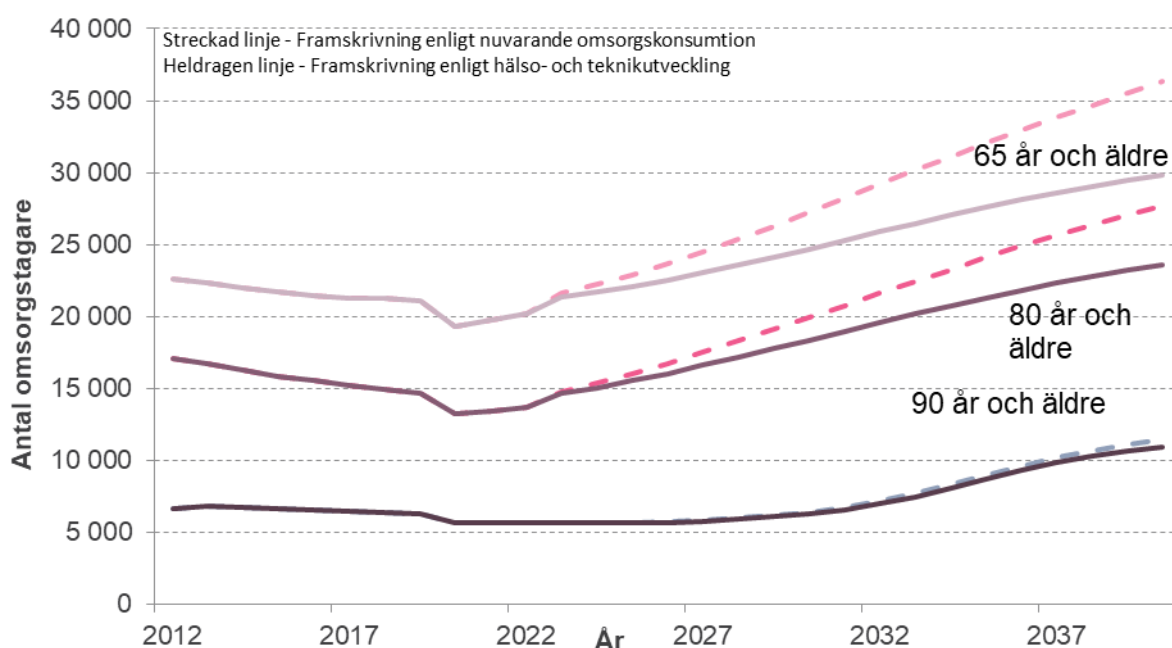

Prognos för behovsutvecklingen inom äldreomsorgen

Faktorer som påverkar det framtida behovet av omsorg är framför allt utvecklingen av antalet personer i den äldre befolkningen. Andra viktiga faktorer är andelen personer i olika åldersgrupper i den äldre befolkningen och i vilken omfattning de behöver omsorg samt hur länge. Framför allt kognitiva nedsättningar skapar ett omfattande omsorgsbehov. Antalet personer med demenssjukdom inom Sverige beräknas öka kraftigt och varje år insjuknar mellan 20 000 och 25 000 personer i en demenssjukdom. Äldreomsorgskonsumtionen har minskat under ett antal år men det behöver inte automatiskt spegla utvecklingen av behoven utan kan vara ett tecken på en förändrad benägenhet att söka äldreomsorg, vilken kunskap den äldre har om vilken hjälp som går att få samt förändringar i biståndsbedömningen. För att på ett tydligt sätt kunna belysa osäkerheten i framtida omsorgskonsumtion och hur antagandena påverkar det prognostiserade antalet omsorgstagare, presenteras årets prognosresultat utifrån

två prognosalternativ.

- **Framskrivning enligt nuvarande omsorgskonsumtion** - antar att konsumtionen i samtliga åldersgrupper kommer att ligga kvar på samma nivå som idag och enbart framskrivningen av antalet äldre påverkar.
- **Framskrivning enligt hälso- och teknikutveckling** - grundar sig dels på befolkningsutvecklingen, dels på ett antagande om en fortsatt minskande nivå av omsorgskonsumtion genom teknisk- och medicinsk utveckling. Diagrammet nedan visar omsorgsvolym och prognos för hemtjänst, vård- och omsorgsboende och korttidsvård utifrån nedanstående scenarier. Det prognosalternativ som kommer ligga till grund för äldreboendeplaneringen är som i tidigare äldreboendeplaner Utvecklingsalternativet (tidigare huvudalternativet)

Figur. Omsorgstagare perioden 2012–2022 samt prognos perioden 2023–2040, Sweco 2022.

Skillnaden mellan prognosalternativen blir större längre fram i tiden, men skillnaden är marginell för åldersgruppen 90 år och äldre. År 2040 förväntas antalet omsorgstagare 65 år och äldre vara cirka 36 310 enligt en framskrivning som utgår från nuvarande nivå och cirka 29 840 om omsorgskonsumtionen fortsätter minska med hälso- och teknikutvecklingen. Det visar vilken påverkan på konsumtionsminskning den tekniska- och medicinska utvecklingen skulle kunna innebära. Friskare äldre i tillgängliga bostäder med smarta funktioner, i rätt lägen, kan ge ökad självständighet och bättre hälsa. Oavsett scenario, innebär ökningen av antalet äldre att staden behöver en god framförhållning när det gäller planering, samverkan, förebyggande arbete och omfördelning av resurser för att klara av att möta den snabba utvecklingen med fler äldre och därmed en ökad omsorgskonsumtion.

Det framtida behovet av boenden för äldre Särskilt boende

Antalet personer med behov av heldygnsomsorg på vård- och omsorgsboende kommer inom den närmaste tioårsperioden att öka med cirka 1 450 personer jämfört med idag. I budget 2023 justerades inriktningen till att 60 procent ska vara platser på kommunala boenden, både i egen regi och entreprenad, och 40 procent på privata boenden. Detta för att öka den kommunala rådigheten. Det påverkar planeringar av framtida vård- och omsorgsboenden och hänsyn har tagits till detta i Boendeplan 2024. Det innebär att ett flertal framtida projekt som i boendeplan 2023 angavs som planerad privat nyproduktion i kommande boendeplaner flyttas till kommunal nyproduktion. Det innebär att staden kommer få ökade investeringskostnader för nyproduktionen av vård- och omsorgsboenden samtidigt som investeringar behöver göras i befintliga boenden.

Inriktningar för särskilda boenden

Den demografiska utvecklingen av de utrikes födda äldre behöver följas för att möta efterfrågan av språkliga och kulturella inriktningar inom vård- och omsorgsboenden. Många som har ett andraspråk förlorar detta när kognitiva förmågor blir sämre med åldern. Utöver språkliga inriktningar finns ett behov av boende med inriktning mot äldre med socialpsykiatrisk problematik, med eller utan missbruk. Ett exempel är äldre som bor i ordinärt boende med boendestöd och behöver allt mer insatser samt äldre som lever i hemlöshet.

Det finns även ett behov av att undersöka efterfrågan för vård- och omsorgsboenden med HBTQ-I-inriktning, nationella minoriteter och teckenspråk vilket till exempel kan göras tillsammans med intresseorganisationerna.

Seniorbostäder

Ett ökat antal seniorlägenheter kan bidra till ett minskat behov av hemtjänst, skjuta upp behovet av vård- och omsorgsboende samt ge en ökad livskvalitet för individen. Att öka rörligheten bland äldre bidrar till en ökad rörlighet inom hela bostadsmarknaden. Det finns idag cirka 6 700 seniorbostäder och med fler äldre kommer det att behövas cirka 10 300 till år 2040. Det innebär en ökning med 3 600 seniorbostäder fram till år 2040 för att samma andel som idag ska kunna bo i seniorbostäder. I boendeplan 2023 redovisas pågående nyproduktion av 2845 seniorbostäder. I Stockholms stads budget 2023 presenterades ett en ny ambition för utbyggnaden av seniorbostäder, där alla över 65 år som vill ska kunna få en seniorbostad. Med denna ambition som utgångspunkt kommer nya mål för nybyggnationen av seniorbostäder att behöva sättas.

Lämpliga bostäder för äldre – befintligt bestånd en resurs

Många äldre bor i otillgängliga fastigheter vilket försvårar möjligheten att klara sig själv, det försämrar individens livskvalitet samt ger ett ökat behov av insatser från äldreomsorgen. Äldreförvaltningen ser att staden behöver utveckla arbetet med att tillgängliggöra det befintliga bostadsbeståndet. Inom ramen för Äldrevänlig stad pågår ett projekt om tillgänglighetsmärkning av lägenheter som publiceras på bostadsförmedlingen. För att ytterligare tillgängliggöra befintliga bostäder och dess närmiljöer behöver fler insatser på området utredas och implementeras, inte minst utifrån de osäkra och fördröjande omständigheter som ytterligare försvårar förutsättningarna för ombyggnation och

nyproduktion.

Kompetensförsörjning inom äldreomsorgen

Från och med den 1 januari 2024 har staden krav på att 80 procent av personalen ska vara utbildad, varav minst 30 procent undersköterskor inom hemtjänsten. Det finns redan idag krav på att utförarna ska arbeta aktivt för att behålla personal inom verksamheten och därmed ge förutsättningar för personalkontinuitet. Personalen ska i möjligaste mån erbjudas tillsvidareanställning med heltid. Anställning av timavlönade ska, utöver vad som krävs för att täcka upp vid ordinarie personals frånvaro, undvikas. Uppföljningar, visar på att många utförare befinner sig en bit ifrån att uppnå kommande krav på utbildningsnivå.

Kompetensförsörjningen har under ett stort antal år varit en utmaning inom hemtjänsten. Genom åren har en rad olika satsningar genomförts för att komma tillrätta med detta men ändå har situationen snarast försämrats. Sveriges kommuner och regioner (SKR) skriver i sin rapport om välfärdens kompetensförsörjning att behoven framöver är kraftigt koncentrerade till vård och omsorg och att konkurrensen om arbetskraft är betydligt tuffare än tidigare. Efterfrågan på undersköterskor kan öka ytterligare då detta blir en skyddad yrkestitel från juli 2023. Insatser kommer då att krävas i form av validering och kompletterande utbildning. Från juli 2023 måste också den fasta omsorgskontakten vara en undersköterska för de som bor i ordinärt boende, vilket ytterligare kommer att påverka efterfrågan på undersköterskor.

Det finns idag ett gap mellan verkligheten och krav/förväntningar på hemtjänsten. Nuvarande situation kräver högsta prioritet samt att tänka nytt utan att för den skull göra avkall på krav/förväntningar.

Det finns ett framtida rekryteringsbehov inom hela äldreomsorgen, inte bara inom hemtjänsten. Därför behöver staden intensifiera arbetet för att klara kommande utmaningar. För att locka fler medarbetare till äldreomsorgen behöver staden samverka med Region Stockholm, SKR, Storsthlm och andra aktörer och visa att äldreomsorgen är en attraktiv arbetsplats. En väg för staden att få fler som vill arbeta inom äldreomsorgen är att erbjuda studenter praktikplatser inom stadens verksamheter. En mer effektiv samordning och uppföljning av dessa praktikplatser behövs.

Ett samarbete internt i staden behövs också för att hitta nya, innovativa vägar för att nå ungdomar och andra grupper som kan rekryteras till äldreomsorgen. Detta samarbete bör exempelvis ske i ett stadsinternt forum för långsiktig kompetensförsörjning där arbetet utgår från utvecklande och innovativa perspektiv. Samarbetet med arbetsförmedlingen bör öka för att få in personer som har arbetslivserfarenhet och är intresserade av att byta yrke.

Kompetensutveckling

Kompetensutveckling för medarbetare

Kompetensutveckling ska bidra till att nå äldreomsorgens långsiktiga strävan om bättre kvalitet, verksamhetens behov av kunskap för att uppfylla kvalitetskrav och individens möjligheter till karriär och utveckling. Det innebär att staden ska erbjuda utbildningar som är tydligt kopplade till behov på både övergripande och lokal nivå men som också verkar för att attrahera medarbetare till att vilja stanna kvar och utvecklas i stadens äldreomsorg

Arbetet med att erbjuda utbildning och stöd bör ske på ett sätt som fungerar för den enskilda medarbetaren och för arbetsplatsen utan att det påverkar kvaliteten i omsorgsarbetet. Det är därför viktigt att medarbetarna kan studera på arbetstid och att verksamheten kan ta in vikarier under medarbetarens studietid. Under de senaste åren har staden använt sig av statsbidraget Äldreomsorgslyftet för detta men den satsningen avslutas den 31 december 2023. Det är därför viktigt att staden tar höjd för kompetenshöjande insatser från år 2024.

För att kunna tillgodose en hög kvalitet i verksamheten när medarbetare studerar, men även vid annan frånvaro, ser förvaltningen ett behov av att fortsätta arbetet kring en stadsövergripande bemanningsfunktion.

Äldreomsorgens utmaningar kring kompetensförsörjning innebär att behovet av kompetenta medarbetare i äldreomsorgen ökar och en kompetenshöjning behövs inom såväl vård- och omsorg som undervisning och stöd i svenska. Den verksamhetsförlagda och individanpassade undervisningen för baspersonal behöver fortsätta och möjligheten att låta medarbetare studera på Komvux för att kunna få poäng motsvarande yrkespaket för undersköterska och vårdbiträde samt Svenska 1/SVA 1.

På vård- och omsorgsboende behövs också kontinuerlig fortbildning om mat och måltiders betydelse. Även här finns ett behov av mat- och måltidsombud. Ombuden ska ha en fördjupad kunskapsnivå om mat och måltiders för att följa upp arbetet och stödja medarbetarna så att måltiderna blir trevliga och näringsriktiga. Webbutbildningen Mat och måltider för äldre bör vara obligatorisk för all vård- och omsorgspersonal så att alla anställda får en baskunskap inom området.

Kunskap och stöd vid demenssjukdomar

Det nationella kvalitetsregistret BPSD (beteendemässiga och psykiska symtom vid demenssjukdom) är väl känt och efterfrågat som arbetsmetod av medarbetare och chefer på vård- och omsorgsboenden med demensinriktning. För att kunna säkerställa att kvalitetsregistret används bör varje stadsdelsförvaltning ha en certifierad BPSD-utbildare som kan ge kontinuerligt stöd och handledning på plats. Även annan kunskap och kompetens om demenssjukdomar och dess konsekvenser behöver förstärkas hos alla som möter personer med demenssjukdom. Ett annat angeläget utvecklingsområde är det tidiga stödet till personer som nyligen fått en demensdiagnos och deras anhöriga. De medel som idag finns att söka för att arbeta multiprofessionellt inom demensområdet skulle kunna omfördelas för att istället tillgodose ovan nämnda utvecklingsbehov.

Kompetensutveckling för legitimerad personal

Äldreomsorgen har idag svårigheter att rekrytera och behålla legitimerad personal. Det bör tas fram en stadsgemensam handlingsplan för legitimerad personal som ska hantera strategiska insatser för rekrytering, kompetensutveckling, kompetensstegar för samtliga yrkesgrupper, mottagande av studenter med mera. Staden har påbörjat ett arbete med kompetensstegar för undersköterskor och sjuksköterskor som är på väg att implementeras. Dessa bör utvecklas att även omfatta övrig legitimerad personal.

Ständiga förbättringar, innovation och digitalisering

Ny teknik kommer innebära nya arbetsätt för medarbetare och chefer samt nya sätt för den äldre att få sin omsorg utförd på. Förståelsen och kunskapen om digitalisering behöver öka i verksamheten för att skapa trygghet inför den samhällsliga förändringen som vi är en del av. Väl nyttjad kan användningen av välfärdsteknik bidra till att öka den äldres trygghet, självständighet och delaktighet. Nya arbetsätt och tekniska lösningar kan också förbättra, förenkla och effektivisera arbetsvardagen för medarbetare och chefer. Förflyttningen mot en mer digitaliserad äldreomsorg förutsätter att medarbetare och chefer har förmåga att kunna tillgodogöra sig digitaliseringens möjligheter. Medarbetare och chefer behöver öka den digitala kompetensen för att följa med i utvecklingen och skapa förmåga att arbeta med ständiga förbättringar och innovativa arbetsätt. Detta innebär behov av delvis nya och förstärkta kompetenser.

En sammanhållen digitaliseringsutveckling

Äldreförvaltningen ansvarar för att leda och samordna verksamhetsutveckling med stöd av välfärdsteknik samt säkerställa att arbetet med välfärdsteknik intensifieras för hela stadens äldreomsorg. Med utgångspunkt i stadens kvalitetsprogram och färdplan för äldreomsorgens utveckling ska en plan tas fram som konkretiserar hur digitaliseringsutvecklingen ska ske med tydliga mål och förutsättningar samt prioriterade initiativ. I detta arbete är det en nödvändighet att verksamheten involveras i samtliga steg. Från att behov kartläggs, till utveckling och införande och till ett förvaltande.

Äldreförvaltningen behöver även stärka samarbetet med socialförvaltningen vad gäller utvecklingen av välfärdstekniska lösningar som är gemensamma för förvaltningarnas målgrupper, både vad gäller stockholmare och medarbetare.

Digital infrastruktur i ordinärt och särskilt boende

En förutsättning för införande och användning av välfärdsteknik är en väl fungerande digital infrastruktur i stadens lokaler där tillgången till uppkoppling fungerar för såväl seniorer som personal. Tillgång till uppkoppling är även förutsättning för välfärdsteknik i den äldres ordinära boende. En utmaning är hur välfärdstjänster ska erbjudas och framförallt hur åtkomst till internet ska lösas för tjänster som har olika krav på funktion, tillgänglighet och tillförlitlighet. Kunskap om den digitala infrastrukturen behöver öka och en tydlig ansvarsfördelning mellan inblandade aktörer och den äldre behövs för ett lyckat införande av välfärdsteknik i äldreomsorgen.

Stadens it-leverans

Äldreförvaltningen genomförde 2022 en kartläggning av befintlig välfärdsteknik inom äldreomsorgen. Kartläggningen visade på svårigheter för verksamheten att få tekniken att fungera inom stadens befintliga it-avtal, vilka är uppdelade utifrån drift, underhåll, support, telefoni och kommunikation. På särskilda boenden är tillgången till fungerande trygghetslarm en grundförutsättning för att kunna bedriva en trygg och säker omsorg vilket ställer krav på support dygnet runt. Som exempel gör uppdelning av drift, underhåll och support, telefoni samt kommunikationsnät på olika leverantörer att personalen förväntas veta om problemet har med larmklockan, telefonin eller kommunikationsnätet att göra. Äldreförvaltningen och

stadsledningskontoret behöver samarbeta kring äldreomsorgens unika behov så att dessa säkerställs i arbetet med stadens nya systemtjänsteavtal. Detta så att utveckling och införande av grundläggande välfärdsteknik kan införas och utvecklas utifrån verksamhetens krav och behov.

Etablering av förvaltningsorganisationer på äldreförvaltningen

Staden ställer krav på att samtliga förvaltningar ska införa Pm3, vilket är en styr- och samverkansmodell för underhåll och utveckling av it-stöd. Äldreförvaltningen ansvarar för att etablera verksamhet och it-nära förvaltningsorganisationer för Nyckelfri hemtjänst, UMO (larmplattform för trygghetslarm i ordinärt boende), Tyra (ärendehanteringssystem inom Stockholms trygghetsjour), Hållbar hälsa (e-tjänst och app), Omsorgsdagboken (e-tjänst) samt Sociala system ur ett verksamhetsnära perspektiv.

För att utveckla ändamålsenliga förvaltningsorganisationer behövs ledare och specialister med kunskap och erfarenhet av ITIL (det ramverket som beskriver hur it-organisationer går tillväga för att säkra en effektiv och kundorienterad tjänsteleverans), verksamhetsarkitektur (beskrivning av processmodeller, informationsmodeller, it-system och it-infrastruktur), teknik- och systemutveckling, it-förvaltning enligt Pm3, avtals och leveransuppföljning av it samt informations säkerhet och it-säkerhet. Förvaltningens utgångspunkt i relation till förväntat resultat gör att tillräckliga resurser behövs för att kunna leverera på strategisk, taktisk och operativ nivå.

För att leda och driva verksamhetsperspektivet och it-perspektivet krävs det dessutom att det finns tillgång till specialister från verksamheten på äldreförvaltningen som kan utföra arbetsuppgifter för att förvalta och vidareutveckla.

Verksamhetsnära förvaltning av Sociala system

Socialförvaltningen och äldreförvaltningen utgör tillsammans med stadsledningskontoret objektsorganisationen för sociala system. Förvaltning och vidareutveckling av Sociala system kräver samarbete där fackförvaltningar och stadsdelsförvaltningarna gemensamt tillgodoser behovet av tjänster och verksamhetsstöd.

Förvaltningsorganisationen behöver fortsatt säkerställa kompetensen inom systemförvaltning, informationshantering, leverantörsstyrning och kravställning samt it- och informations säkerhet. Det ger staden möjlighet att vara en kompetent och stark beställare gentemot leverantörer. Det kan under planperioden innebära ökade kostnader för utveckling och drift av nya system och nya e-tjänster som inte ryms inom nuvarande budgetram samt ökade kostnader för personella resurser.

Under planperioden kommer utvecklingen av Sociala system drivas enligt livscykelplanen i syfte att säkerställa korrekta satsningar mot målet om en effektiv socialtjänst och digital huvudakt. Äldreförvaltningen behöver säkra kompetensen för att säkerställa en god informationshantering av äldreomsorgens data, kunna slutföra påbörjad utveckling av beslutstöd samt öka analysförmågan inom äldreomsorgen. Detta är en avgörande förutsättning för att kunna ersätta befintliga analyskuber inom äldreomsorgen, som kommer att sluta utvecklas under planperioden.

De systemdelar som används av utförarverksamheterna i dokumentationen enligt hälso- och sjukvårdslagen måste bytas ut innan 2026 och är därefter inte tillgängliga. Den upphandling, utveckling och införande som krävs för att ersätta utförarsystemen kommer tillfälligt kräva expertkompetens för att upphandlingen ska kunna genomföras på bästa sätt.

Digitala stöd för det systematiska kvalitetsarbetet

I kvalitetsprogrammet tydliggörs stadens ambition om att erbjuda stockholmarna service och tjänster som är relevanta och av hög kvalitet. I programmet konstateras att det finns ett antal gemensamma utgångspunkter för alla verksamheter. En av dessa är stadens integrerade system för ledning och styrning av ekonomi och verksamhet, ILS. Inom ILS finns en modul för kvalitetsledningssystem som också ska utgöra det gemensamma digitala verktyget för arbetet med kvalitets- och ledningssystem enligt SOSFS 2011:9 inom staden.

Utifrån budgetuppdrag 2022 har socialförvaltningen och äldreförvaltningen ett gemensamt ansvar för att förvalta kvalitetsledningsmodulen i ILS-webb. Detta innebär framtagande av manualer, utbildningsinsatser, support och att skapa nätverk för samordning av utvecklingen inom staden. Förvaltningen av modulen innebär ett ökat behov av personalresurser, ekonomiska resurser och kompetens inom förvaltningsområdet. Inom ramen för budgetuppdraget framkom behov av att komplettera modulen med ett processkartläggningsverktyg. Verktöget löser förvaltningarnas behov av att kunna koppla rutiner, dokumentation och uppföljning av riskanalyser, egenkontroller, dokumentation och hantering av avvikelser och klagomål till processerna. Frågan kring upphandling och integration mellan systemen ansvarar styrgruppen för ILS-webb för.

För att få en strukturerad och samlad bild över den faktiska kvaliteten och för att få en sammanhållen hantering krävs ett stadsövergripande system för klagomåls- och synpunktshantering. Detta skulle minska administrationen och inkomna uppgifter skulle ge ett bättre underlag för det fortsatta kvalitetsarbetet. Införandet av ett sådant system kommer att kräva såväl ekonomiska som personella resurser samt utbildningsinsatser och upprättande av verksamhetsnära förvaltning för staden.

Ökad efterfrågan av trygghetslarm

Antalet äldre som ansöker om insatsen trygghetslarm har under de senaste två åren ökat från 4 241 (2020) ansökningar till 5 588 ansökningar (2022) per år vilket motsvarar en ökning på cirka 25 procent. I takt med att antalet äldre ökar kommer även antalet trygghetslarm att öka.

Det innebär för äldreförvaltningen ett behov av ökade resurser för handläggning, administration, installation och service av trygghetslarm. Även tillbehör till larmen kan komma att öka i samband med det stora utbytet till digitala trygghetslarm som pågår, där batterier och larmknappar fortlöpande kommer att behöva bytas ut.

Nyckelfri hemtjänst

Äldreförvaltningen arbetar under 2023 med ett breddinförande av nyckelfri hemtjänst. Detta innebär att samtliga kommunala och privata hemtjänstutförare introduceras och utbildas i nya arbetssätt och system, att berörda fastighetsägare informeras och lämnar medgivande, att personal hos hemtjänstutförare ska informeras och utbildas samt att låstillbehör på både port och bostadsdörr ska monteras. Breddinförandet omfattar samtliga stadsdelsförvaltningar vilket

motsvarar omkring 180 kontor för hemtjänstutförare och cirka 3200 fastighetsägare.

Trots ett intensivt arbete med att slutföra projektet inom angiven tidsram finns viss risk att införandet kan behöva förlängas till halvårsskiftet 2024. Detta skulle då innebära att äldreförvaltningen kan komma att visa ett ekonomiskt överskott 2023, och ökade medel behövs 2024 för att kunna slutföra införandet. Även om införandet i övervägande del går enligt plan finns följande utmaningar:

- Samarbetet med hemtjänstutförare för att samordna planering av montering av låstillbehör hos hemtjänsttagare och portar behöver utvecklas och effektiviseras för att fungera fullt ut och därmed exempelvis undvika så kallade bomkörningar.
- Vissa fastighetsägare har nekat införandet av lås då de har nyckelhanteringssystem som inte är kompatibla med den teknik som nyckelfri hemtjänst använder. Äldreförvaltningen kommer att undersöka möjligheterna till att utveckla tekniken i samverkan med leverantör så att fler fastighetsägare kan ge sitt medgivande.
- En väsentlig faktor i införandet av nyckelfri hemtjänst är kommunikation kring införandet, såväl inom stadens verksamheter som till fastighetsägare, hemtjänsttagare och anhöriga. Äldreförvaltningen har under året tagit fram målgruppsanpassat informationsmaterial och kommer att utveckla detta ytterligare.

Samverkan och utveckling med stadens högskolor

Samarbetet med stadens högskolor fortsätter och är en viktig del för att staden ska vara en attraktiv arbetsplats där verksamheten baseras på beprövad erfarenhet och evidensbaserade metoder. Alla stadsdelsförvaltningar bör arbeta aktivt med att ta emot studerande från såväl vuxenutbildning som högskolor och universitet för att visa på möjligheterna till ett framtida utvecklande arbete i äldreomsorgen och för att ha möjlighet att rekrytera nyutbildade medarbetare.

Ett fortsatt och utvecklat samarbete med akademien för att få möjlighet att prova arbetsätt med evidensbaserade metoder är särskilt viktigt med tanke på att smarta arbetsätt behöver utvecklas då antalet äldre kommer att öka. Äldreomsorgen behöver utveckla samarbetet så de forskningsresultat som redan finns också implementeras i verksamheten.

Hälsa och fritid

Förutsättningar och krav om meningsfull tillvaro

Uppföljningar inom vård- och omsorgsboende visar att möjligheterna att erbjuda de äldre en meningsfull tillvaro är ett utvecklingsområde. Det finns ofta ett gap mellan verksamheternas förutsättningar och stadens kvalitetskrav, bland annat i bemanning och kompetens, för att verksamheterna ska kunna erbjuda meningsfulla aktiviteter och stimulans utifrån de enskildas individuella behov. För att förutsättningarna ska motsvara kvalitetskraven finns det ett behov av att se över möjliga åtgärder, såsom att förtydliga mandat, roller och ansvar för planering och genomförande av ”social stimulans” i verksamheterna.

Handlingsplan för hälsofrämjande, förebyggande och uppsökande arbete

För att stadens äldre befolkning ska ha möjligheter att leva ett aktivt och hälsosamt liv är det angeläget att fortsätta att arbeta aktivt med folkhälsofrågor och hälsofrämjande insatser.

Implementering av ”Handlingsplan för en stadsgemensam basnivå för hälsofrämjande, förebyggande och uppsökande arbete riktat till seniorer” behöver fortsätta och utvecklas inom de förebyggande verksamheterna för att skapa ett likställigt utbud i hela staden. Det finns även ett behov av att hitta fler arenor för att nå fler män och för att ta fram aktiviteter som främjar psykiskt, fysisk och social hälsa hos stadens seniorer.

Kultur för äldre

Vikten av kulturupplevelser lyfts i såväl stadens mål som i arbetet med en äldrevänlig stad. Den digitala tillgången till kultur medför en större tillgänglighet men många äldre är beroende av stöd och hjälp för att kunna ta del av utbudet. Alla medarbetare inom äldreomsorgen behöver ha teoretisk kunskap om kultur och dess betydelse för hälsa samt praktiska kunskaper om hur ett arrangemang genomförs. Det gäller både upplägg och teknik där rätt teknisk utrustning och tillgång till wifi är grundläggande förutsättningar.

Andra önskvärda utvecklingsområden är att samtliga kultursekreterare i staden har äldre som en målgrupp. Det befintliga samarbetet mellan äldreförvaltningen, kulturförvaltningen och idrottsförvaltningen ger bra förutsättningar för kulturella och sociala upplevelser och bör fortsätta och fördjupas.

Trygghet och säkerhet

De senaste omvärldsförändringarna har medfört ett allt större tryck på omfattande beredskapsåtgärder, utöver vad som inarbetas utifrån erfarenheterna från pandemin. I planeringen märks de stora kliv som samhället och äldreomsorgen tagit sedan totalförsvarsplaneringen senast var aktuell. Fler omsorgstjänster, digitalisering, mer vård och omsorg i enskilda hem och en mångfald av utförare är faktorer som i grunden är positiva men innebär att beredskapsplaneringen har helt andra förutsättningar än under 1990-talet.

Efterfrågan på samordning och äldreomsorgsspecifik kunskap i olika utvecklings- och arbetsgrupper är stort och kommer att öka.

Utöver arbetet med förvaltningens egen beredskap ser förvaltningen konkreta behov av att bland annat:

- Bredda planeringen till fler delar av äldreomsorgen, bland annat hemtjänsten.
- Bistå med stadsövergripande planeringsresurser och stärka det stadsövergripande arbetet för att omsätta teori och kunskap till praktik.
- Utredda trösklar och hinder för stärkt beredskap och komma med konkreta förslag till åtgärder med tillhörande kostnadsberäkningar.
- Samverka med andra myndigheter och kommuner.
- Bistå med beredskapshöjande verksamhetsutveckling och övningsunderlag.

Ett annat område som äldreförvaltningen arbetar med inom trygghet och säkerhet är välfärdsbrott, både vid upphandling och vid avtalsförvaltning. Äldreförvaltningen ser ett behov av att bättre koordinera arbetet mot välfärdsbrott med stadsdelsförvaltningarna. Det skulle effektivisera arbetet och resurserna skulle nyttjas mer optimalt. Äldreförvaltningen ser också ett behov av att fortsätta arbetet med att medvetandegöra biståndsbedömarens viktiga roll i arbetet mot välfärdsbrott.

Äldreförvaltningen har sedan flera år arbetat med brandprevention i äldres hem. Sett till helheten är uppdraget relativt litet samtidigt som Storstockholms brandförsvaret arbetar allt mer aktivt med brandsäkerhet riktad till bland annat äldre och har betydligt större kunskap om vilka åtgärder som är funktionella. Förvaltningen föreslår att uppdraget i sin helhet övergår till Storstockholms brandförsvaret samtidigt som förvaltningen självklart bistår med specifik kunskap om åldrande, äldre och äldreomsorg samt stöd i kommunikationen.

Mänskliga rättigheterna och ett öppet och demokratiskt Stockholm med hög delaktighet och inflytande

Äldrevänlig stad

Många av de uppdrag som ingår i handlingsplanen för äldrevänlig stad ingår även i äldrenämndens ordinarie ansvarsområden. Exempelvis på detta är att förebygga ensamhet och social isolering, hitta förebyggande och stödjande insatser till äldre som tillhör sårbara grupper, arbeta för att öka äldres digitala kompetens samt att utreda och analysera effekterna av genomförda eller tänkta åtgärder. För att fullfölja uppdragen i handlingsplanen och uppnå dess syfte bidrar äldreförvaltningen med strategiska insatser i samverkan med andra förvaltningar och bolag, akademien, näringslivet och civilsamhället. För att fånga äldres åsikter om hur staden kan utvecklas och vara tillgänglig för alla behövs varierande arenor där äldre kan göra sin röst hörd.

Nationella minoriteter

Staden behöver fortsätta arbetet med att säkerställa de fem nationella minoriteternas rättigheter inom äldreomsorgen. Utredningar har visat att det kan vara en utmaning för staden att vid behov kunna erbjuda äldreomsorg på nationella minoritetsspråk. Ett alternativ är att närliggande stadsdelsförvaltningar går samman för att bemöta behovet såväl inom äldreomsorgens som inom de förebyggande enheternas insatser.

För att uppnå minoritetslagens intention behöver flera av stadens aktörer vidta åtgärder. Beställarenheterna behöver informera den enskilde om de nationella minoriteternas rättigheter då den enskilde ansöker om äldreomsorg. Stadens webbsidor behöver uppdateras med information om var och hur man hittar verksamhet på minoritetsspråk. Vidare behöver staden ta fram en handlingsplan för rekrytering av minoritetsspråkskompetens vid behov. För att äldreomsorgen ska bli mer tillgänglig för romer och utgå från målgruppens särskilda behov bör det vara ett särskilt fokus på stadens strategi för romsk inkludering.

Sårbara grupper

Målgruppen äldre är inte en homogen grupp. Stadens äldreomsorg behöver därför vara uppmärksam på hur arbetet kring äldre kan utvecklas för att möta individens behov av stöd och hjälp för att kunna ge en personcentrerad omsorg. Äldreomsorgens medarbetare behöver få ökad kunskap om äldre som tillhör sårbara grupper, såsom äldre med psykisk ohälsa, missbruksproblematik, äldre i hemlöshet och kunskap om våld i nära relationer. För att äldre ska få rätt stöd och insatser behöver den interna samverkan stärkas, bland annat genom ökad samhandläggning med socialförvaltningens verksamheter.

I januari 2023 presenterade samsjuklighetsutredningen sitt slutbetänkande där det bland annat föreslås att regionernas hälso- och sjukvård ska få ansvaret för alla behandlingsinsatser när det

gäller skadligt bruk och beroende, inklusive de psykosociala behandlingsinsatser som drivs av socialtjänsten. Utredningens förslag skulle kunna innebära större förändringar i ansvarsfördelning mellan kommun och region och därför är denna utveckling viktig att följa.

Äldres psykiska hälsa och välbefinnande

Det är angeläget att äldreomsorgen får ökad kunskap om hur det är att åldras med psykisk ohälsa då många äldre besväras av oro och ångest, vilket ökar risken för suicid. För att motverka suicid behöver stadens verksamheter ta stöd av handlingsplanen för suicidprevention inom äldreomsorgen. Äldreförvaltningen följer Socialstyrelsens kommande översyn av nuvarande system med personligt ombud till personer med psykiska funktionsnedsättningar.

Missbruk och beroende

Olika nationella studier visar på att intensivkonsumtionen av alkohol och alkoholrelaterade skador ökar bland äldre. Äldreomsorgen behöver ökad kunskap om missbruk och beroende för att kunna arbeta både förebyggande och åtgärdande. Det är även viktigt med god samverkan såväl internt som externt.

Hemlöshet

Stockholm stads kartläggning av hemlöshet år 2022 visade att hemlösheten bland äldre har fortsatt att öka trots att staden genomfört flera insatser för att minska hemlösheten. Det finns flera utmaningar inom området, bland annat brist på bostäder och den prognostiserade lågkonjunkturen som riskerar att medföra minskat byggande samtidigt som fler personer kan behöva hjälp för att klara sin boendesituation.

Hemlöshet bland äldre är komplext och kräver ett långsiktigt arbete och god samverkan mellan olika verksamheter och aktörer. Äldreomsorgen behöver ökad kunskap om vräkningsförebyggande arbete. Stadens program mot hemlöshet och kommande nollvision för äldre i hemlöshet är viktiga utgångspunkter i det fortsatta arbetet och detta arbete behöver resurssättas och identifierade åtgärder och insatser prioriteras.

Genomförande av ramtid inom hemtjänsten

Utifrån de inspektioner som har genomförts på beställarenheterna under de senaste åren har det skett en förbättring avseende hur de dagliga insatserna i beställningen beskrivs utifrån en ram. Syftet med Stockholm stads stadsgemensamma schablontider är att stadsdelsförvaltningarna ska ha en gemensam syn på tidsbedömning för olika hemtjänstinsatser samt att dessa beräkningar görs på ett likvärdigt sätt inom staden. Utgångspunkten ska vara individuella bedömningar i syfte att tillgodose den enskildes behov samt att insatserna ska kunna utföras med god kvalitet.

I de flesta stadsdelsförvaltningar förekommer dock lokala schablontider som avviker från de stadsgemensamma. Detta riskerar att påverka likställigheten vid bedömning av hemtjänstinsatser samt leda till att arbetssättet med ramtid inte fungerar som det är tänkt, vilket äldreförvaltningen har en pågående dialog med beställarenheterna om. Mot den bakgrunden ser äldreförvaltningen även ett behov av att se över och utveckla de stadsgemensamma schablontiderna samt undersöka om det kan finnas ett behov av att ta fram

andra typer av stöddokument kring tidsberäkning av hemtjänstinsatser i syfte att stödja beställarna samt säkerställa likställigheten inom staden.

Utifrån äldreförvaltningens erfarenheter och de inspektioner som har genomförts bedömer äldreförvaltningen även att följsamheten till anvisningarna gällande uppföljning av genomförandeplaner för hemtjänst behöver säkerställas på beställarenheterna.

Även hemtjänstutförarna behöver utveckla arbetet med genomförandeplaner. Detta främst genom att säkerställa att genomförandeplaner tas fram inom föreskriven tid och motsvarar de insatser som har beställts samt att de är individuellt utformade och framtagna tillsammans med den enskilde. På sikt finns det därutöver även ett behov av att utveckla innehållet och kvaliteten i genomförandeplaner inom hemtjänsten.

Äldreomsorgens uppföljningsmodell

Äldreomsorgens stadsgemensamma uppföljningsmodell avser att belysa verksamhetens kvalitet utifrån tre olika perspektiv; strukturkvalitet (verksamhetsuppföljning), processkvalitet (kvalitetsobservationer) och resultatkvalitet (kvalitetsuppföljning på individnivå). Det analyserade resultatet redovisas i en sammanfattande bedömning. Verksamhetsuppföljningar genomförs vartannat år liksom kvalitetsobservationer. Kvalitetsuppföljning på individnivå genomförs löpande under året i samband med biståndshandläggarens uppföljning av biståndsbeslut. Utöver detta genomförs även inspektioner på beställarenheter.

Uppföljningsmodellen behöver ses över för att bedöma om den är ändamålsenlig och att resurserna är tillräckliga. Tidigare uppföljningar och utredningar har visat att den legitimerade personalens roll och arbetsuppgifter, bland annat delaktighet i teamarbete och möjlighet till handledning av omvårdnadspersonalen, varierar mellan verksamheterna. Det finns därför även ett behov av att samtidigt se över möjligheter att följa upp processkvaliteten ur ett hälso- och sjukvårdsperspektiv.

Riktlinjer för social dokumentation

Uppföljningar visar återkommande att den lagstadgade skyldigheten om social dokumentation brister i flera verksamheter. Det finns många gånger en osäkerhet bland såväl chefer som personal om vad som ska dokumenteras och hur dokumentationen ska användas för planering och uppföljning av enskildas insatser. Till skillnad från hälso- och sjukvårdsdokumentationen saknas stadsövergripande riktlinjer för den sociala dokumentationen. Sådana behöver tas fram för att ge stöd och vägledning till verksamhetsansvariga och medarbetare samt för att skapa en samsyn om vad som gäller vid planering, dokumentation och uppföljning av insatser.

Ofrivillig ensamhet

Ofrivillig ensamhet kan på sikt även leda till psykisk ohälsa. Metoder och arbetssätt behöver fortsatt utvecklas och rikta sig till äldre, både i ordinärt boende och i särskilt boende. Insatser som sociala besök, besök av vårdjur och samverkan med civilsamhället är exempel på arbetssätt som kan utvecklas ytterligare och skapa sociala sammanhang och delaktighet.

Omställning till en god och nära vård i syfte att ge en samordnad vård

Förvaltningen och staden behöver strategiskt utveckla och följa upp arbetet med omställningen till God och nära vård enligt kommande handlingsplan och målbild som

kommer att färdigställas under 2023. Omställningen förutsätter en nära och långsiktig samverkan mellan Region Stockholm och länets kommuner men även internt mellan kommunstyrelsen, berörda fackförvaltningar och stadsdelsförvaltningar.

Sedan år 2019 finns arbetssättet Tryggt mottagande över hela staden. Tryggt mottagande är en biståndsbedömd insats i hemmet som syftar till att äldre ska uppleva en trygg, säker och hållbar hemgång vid utskrivning från slutenvården. Under 2023 inleder förvaltningen en utveckling av arbetssättet för att möta kraven i den regionala överenskommelsen för lagen om samverkan vid utskrivning från slutenvården och sjukvård. Arbetet syftar också till att säkerställa så att Tryggt mottagande i hemmet fortsätter utvecklas i enhetlighet med likställighetsprincipen. Tryggt mottagande bedöms spela en viktig roll i omställningen mot en God och nära vård och därför finns det ett fortsatt behov av utveckling och eventuell utökning av Tryggt mottagande som insats.

Smittförebyggande åtgärder

Pandemin har satt fokus på vikten av att arbeta förebyggande för att förhindra smittspridning i omsorgen om äldre. Förvaltningen ser ett behov av ett långsiktigt arbete med att stödja verksamheterna med implementeringen av Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd om smittförebyggande åtgärder i vissa verksamheter enligt SoL och LSS (HSLF-FS 2022:44). Förvaltningen har uppmärksammat att utförare inom hemtjänst saknar stöd av vårdhygienisk expertis från Region Stockholm. Detta medför att en kunskapsbas inom smittskydds- och vårdhygienområdet behöver tas fram för att implementeras i verksamheterna. Förvaltningen ser även ett behov av att stärka hemtjänstens möjligheter att följa basala hygienrutiner och klädregler.

Korttidsvård

Korttidsvård beviljas utifrån olika syften, dels som tillfällig avlastning eller återkommande avlastning för anhöriga och dels i samband med utskrivning från slutenvården. Det finns ett behov av att se över korttidsvården som insats och hur den fungerar för de olika målgrupperna samt ta fram en uppdragsbeskrivning för kommunal regi.

Äldreförvaltningen fick ansvar för hantering och förmedling av platser till korttidsvård år 2021. Detta har medfört en god överblick och en hög beläggningsgrad vid korttidsboende. Dock är förmedlingen av platser resurskrävande då cirka 200 korttidsplatser förmedlas varje månad samt att det sker en ökning av beställningar. Detta ansvar innebär ett behov av ökade resurser för äldreförvaltningen.

Nya förutsättningar med ny socialtjänstlag och äldreomsorgslag

I förslaget till en ny socialtjänstlag föreslogs förändringar som kommer att påverka äldreomsorgen, bland annat en omställning mot en förebyggande och lättillgänglig socialtjänst. Det förebyggande perspektivet ska genomsyra hela socialtjänstens verksamhetsområde på samtliga nivåer; samhälls-, grupp- och individnivå. För att hålla en god kvalitet inom socialtjänsten framhåller utredningen även en utveckling mot en kunskapsbaserad socialtjänst. Verksamheten behöver därmed alltmer genomsyras av vetenskap och beprövad erfarenhet och även uppföljning förväntas bli mer centralt. Regeringen avser att gå vidare med förslaget till ny socialtjänstlag och förväntas presentera en

proposition år 2024. Utvecklingen av en ny socialtjänstlag och eventuell äldreomsorgslag behöver fortsatt följas.

Höjd pensionsålder

Från och med år 2023 har de pensionsrelaterade åldersgränserna i pensionssystemet och i angränsande trygghetssystem höjts. Åldern för när garantipension, inkomstpensionstillägg och bostadstillägg kan börja betalas ut har ändrats från 65 år till 66 år. Mot bakgrund av detta finns ett behov av att se över stadens nuvarande gränsdragning vid 65 år för ett ärendes tillhörighet till äldreomsorgens verksamhetsområde. Till följd av den höjda pensionsåldern har redan en reglering av rätten att ansöka om personlig assistans genomförts inom staden. Detta innebär att även personer mellan 65 och 66 år har rätt till personlig assistans men i dagsläget tillhör de äldreomsorgens verksamhetsområde istället för omsorgen för personer med funktionsnedsättningar.

Myndighetsutövning

Biståndshandläggarens roll och myndighetsutövningen inom socialtjänsten kommer att förändras, dels genom förmodad ny lagstiftning, men även genom höjd pensionsålder och förändringar inom äldreomsorgens målgrupp. Utvecklingen mot en kunskapsbaserad socialtjänst som ska bygga på bästa tillgängliga kunskap kan medföra förändringar i den utredningsmetodik som biståndshandläggaren tillämpar i sin myndighetsutövning. Befintliga arbetsätt kan behöva utvecklas, utvärderas och eventuellt förnyas för att myndighetsutövningen i staden ska fortsätta hålla en god kvalitet.

För att möta nya krav och omständigheter inom myndighetsutövningen krävs kontinuerlig kompetensutveckling för biståndshandläggare och deras chefer. En utmaning staden har är också att behålla erfarna biståndshandläggare och där kan särskilda satsningar behövas. Ett arbete med att förbättra arbetssituationen för stadens biståndshandläggare och socialsekreterare har pågått sedan 2015 och utifrån ett budgetuppdrag 2023 ska handlingsplanen för socialsekreterare och biståndshandläggares arbetssituation revideras.

3 Sammanfattande ekonomisk analys

3.1 Drift

Äldrenämndens verksamhet är främst anslagsfinansierad. Budgeten för år 2023 uppgår till 265,5 mnkr netto, vilket är en ökning med 21,1 mnkr jämfört med budgeten för år 2022.

Budgeten för år 2023 innehåller ökning om 27,0 mnkr jämfört med 2022 enligt följande:

- Tillskott nyckelfri hemtjänst 14,9 mnkr
- Verksamhetsnära förvaltning av sociala system 3,0 mnkr
- Ökade kapitaltjänstkostnader för larm 1,5 mnkr
- Utvecklingsarbete höja kvaliteten i VoB 1,5 mnkr
- Samordning nollvision hemlöshet 1,0 mnkr
- Flytt av ansvar för upphandlingar 1,0 mnkr
- Kompensation för höjning av PF-pålägg 4,1 mnkr

Budget 2023 innehåller även följande minskningar om 5,9 mnkr jämfört med 2022:

- Nationellt kvalitetsregister 0,7 mnkr
- Vårdig omsorg - Digitala hjälpmedel 1,0 mnkr
- Uppföljning kvalitetspremie i hemtjänsten 2,0 mnkr
- IOP med Volontärbyrån 0,8 mnkr
- Brottsförebyggande arbete gentemot äldre 0,4 mnkr
- Vårddjur för personer i särskilt boende 1,0 mnkr

Under 2022 tilldelades även äldrenämnden 15,0 mnkr att fördela till privata utförare i syfte att förstärka friskvården. Dessa medel hade dock ingen nettopåverkan på äldrenämndens ekonomi i och med att det belopp som tilldelades var samma som fördelades ut till privata utförare av äldreomsorg.

Personalkostnader i form av avtalseffekter beräknas öka med cirka 2,4 mnkr per år under planperioden. I februari 2023 flyttade äldreförvaltningen till nya lokaler vilket innebär en ökad hyreskostnad om 2,0 mnkr per år i jämförelse med 2022.

För projektet nyckelfri hemtjänst har äldrenämnden tilldelats 5,0 mnkr för år 2020, 15 mnkr för år 2021, 30,0 mnkr för år 2022 samt 44,9 mnkr för 2023. Det innebär en total budget om 94,9 mnkr under projektets fyra år. Under 2023 kommer arbetet med ett breddinförande i hela staden att fortsätta. För att projektet ska kunna avslutas som planerat 2023 så får inga ytterligare problem tillstöta vad gäller kontakten med fastighetsägare eller montering av lås.

Äldreförvaltningen arbetar också med att bygga upp en förvaltningsorganisation för att installera nya lås och ta bort gamla lås efter att breddinförandet av nyckelfri hemtjänst är avslutat. I kommunfullmäktiges budget för 2023 ingår 11,8 mnkr för detta ändamål, vilket är den summa som äldreförvaltningens angav i treårsbudgeten för 2023-2025. Denna beräkning utgick från löneläget 2021 vilket innebär att ett pålägg för lönerörelserna 2022-2024 behöver göras för att budgeten ska överensstämma med de faktiska kostnaderna. Från och med 2023 har personalförsäkringspåslaget höjts från 41,0 procent till 46,4 procent vilket även det innebär en ökad kostnad. För att täcka ökade kostnaderna för lönerörelserna 2022-2024 och det höjda personalförsäkringspåslaget behöver budgeten för förvaltningsorganisationen höjas från 11,8 mnkr till 13,0 mnkr.

Den förändrade befolkningsstrukturen med fler äldre innebär att även behovet av larm ökar. Denna utveckling har pågått sedan ett par år tillbaka och kommer fortsätta under en längre period. För äldreförvaltningen ökar inte bara kostnaden för larm och tillbehör till larm utan även handläggningen av dessa. Merkostnaden som beräknas för denna utveckling är för 2024 1,2 mnkr för larm och tillbehör och 1,8 mnkr för ökade handläggningkostnader, totalt 3,0 mnkr. Det bör tilläggas att denna merkostnad inte bara avser 2024 utan från den period då stadens äldre och deras behov började öka.

I kommunfullmäktiges budget för 2021 överfördes ansvaret för förmedlingen av korttidsplatser från stadsdelsförvaltningen till äldreförvaltningen. Dock överfördes inga medel för det ökade ansvaret som motsvarar 0,7 mnkr i ökade kostnader.

Under kommunstyrelsen har 300 mnkr budgeterats för att säkerställa framtida behov av

system och egenutvecklade applikationer i förvaltningsobjekt sociala system för perioden 2022-2027. Preliminärt kommer äldreförvaltningen att få ta del av de 150 mnkr som ska åtgå till utveckling inom äldreomsorgen. Men äldreförvaltningen kommer även få ta del av de 100 mnkr som socialnämnden kan få för funktionsförbättringar i Paraplyet. Detta kommer att påverka äldreförvaltningen, både ekonomiskt och personellt. Under senare delen av våren 2023 kommer en mer specifik planering att göras på hur denna utveckling kommer att göras men också en tidsplanering för detta.

Förutom ovanstående medel som är kopplade till sociala system har även äldreförvaltningen förvaltningsansvaret för en rad andra system som kräver utökade resurser. Detta ansvar beskrivs närmare under rubriken "Ständiga förbättringar, innovation och digitalisering".

3.2 Investeringar

Med anledning av nedstängningen av 2G-mobilnät den 31 december 2025 pågår inom förvaltningen ett utbyte till larm som är kompatibla med 4G-mobilnät, vilket påverkar förvaltningens investeringar. Investeringskostnaden för nya larm som klarar 4G- mobilnät beräknas uppgå till 6,0 mnkr för år 2024 och denna kostnad minskar till 4,1 mnkr för 2025 då flertalet larm redan bytts ut.

Förvaltningen kommer även att ha ökade kapitalkostnader i form av avskrivningar och räntor samt en ökad kostnad för de tillbehör till larmen som den höga takten av utbyte av larm medför.

I början av 2023 flyttade förvaltningen in i gemensamma lokaler i Älvsjö. Under den tidiga våren görs kompletterande inköp av möbler och kontorsutrustning. Förvaltningen bedömer att det från och med 2024 kommer att behövas en årlig budget om 0,3 mnkr för komplettering och utbyte av möbler och kontorsutrustning.

3.3 Verksamhetsprojekt (Driftprojekt)

4 Lokalförsörjningsplan

4.1 Sammanfattning

Till och med januari 2023 hyrde Äldreförvaltningen lokaler för myndighetsutövning och administrativ verksamhet i Söderhallarna vid Medborgarplatsen och i Farsta Centrum. Från och med februari 2023 hyr förvaltningen gemensamma lokaler i Älvsjö. De totala ytorna i de nya lokalerna uppgår till 2 320 kvadratmeter fördelat på kontor, förråd och garage till en årskostnad för 2023 om 7 180 tkr. Den sammanslagna ytan av lokalerna i Farsta och Medborgarplatsen är 1865 kvadratmeter till en kostnad av 5 186 tkr per år.

4.2 Planeringsförutsättningar

I februari 2023 lämnade äldreförvaltningen lokalerna i Farsta respektive på Medborgarplatsen för att flytta till gemensamma lokaler i Älvsjö. Det finns inga planer på att hyra andra lokaler än denna.

4.3 Bedömd hyreskostnadsutveckling

Äldrenämndens hyreskostnader uppgår för år 2023 till 7,2 mnkr (år 2022 5,2 mnkr). I och med att lokalerna vid medborgarplatsen skulle renoveras var det inte möjligt att behålla de befintliga lokalerna och en återflytt hade blivit avsevärt dyrare. Under 2023 kommer äldreförvaltningen att ha viss dubbelförhyrning under årets första månader för lokalerna i Farsta och på Medborgarplatsen.

4.4 Samverkan

4.5 Kommunal verksamhet - annan än pedagogisk verksamhet

4.5.1 Summerande analys av nuläge samt framtida planering

4.5.2 Nuläge 31 januari 2023

Äldreförvaltningen flyttar ifrån lokalerna i Farsta respektive i Söderhallarna i månadsskiftet januari/februari 2023. De nya gemensamma lokalerna i Älvsjö bedöms vara ändamålsenliga för äldreförvaltningens personalstyrka.

4.5.3 Lokalbehov för annan kommunal verksamhet

4.5.4 Planerade lokalförändringar för år 2024-2031 (första planeringsperioden)

Inga lokalförändringar planeras idag för perioden 2024-2031.

4.5.5 Planerade lokalförändringar för åren 2032-2040 (andra planeringsperioden)

Inga lokalförändringar planeras idag för perioden 2032-2040.

5 Övriga redovisningar

Staden som helhet

Äldreförvaltningens roll att ansvara för kommunövergripande frågor inom äldreomsorgen förutsätter ett nära samarbete med andra förvaltningar, i första hand med stadsdelsförvaltningarna. Detta beskrivs under rubriken Nämndens verksamhetsområde men exempel på samarbete inom staden är följande:

Äldreförvaltningen samordnar arbetet med den årliga stadsövergripande boendeplanen i samarbete med stadsdelsförvaltningarna, stadsledningskontoret samt Micasa.

Äldreförvaltningens samordningsansvar för utbildningar inom äldreomsorgen förutsätter ett nära samarbete med stadsdelsförvaltningarna så att de utbildningar som erbjuds speglar behoven.

- Digitalisering inom äldreomsorgen är ett av förvaltningens mer omfattande uppdrag under de kommande åren. Detta arbete kommer att genomföras i samarbete med i stadsdelsförvaltningar, stadsledningskontoret samt externa aktörer.

- Äldreförvaltningen har från och med 2023 förvaltningsansvaret för sociala system för äldreomsorgen. Det innebär att äldreförvaltningen behöver inhämta vilket behovet av förändring som behövs från stadsdelsförvaltningarnas verksamheter men också att stödja dem inom frågor avseende sociala system för äldreomsorgen.

Medborgarbudget och medborgarinflytande

Med tiden ändras förväntningar och uppfattningar vilket innebär att Stockholms stad ska ha en aktiv dialog med invånarna om vad som är betydelsefullt för dem, vilket stöd som efterfrågas och hur det bör utformas. För detta krävs att vara nära själva samtalet. Äldreförvaltningen har utöver kommunstyrelsens pensionärsråd få eller inga direkta kanaler till äldre stockholmare. Till viss del kompenseras detta av informationsinhämtning från stadsdelsförvaltningar och omvärldsbevakning samt genom att ta del av undersökningar som genomförs av andra förvaltningar i staden, exempelvis varumärkesmätning eller medborgarpaneler. Här riskerar dock stora grupper att missas, exempelvis utlandsfödda äldre, nationella minoriteter eller äldre med en funktionsnedsättning.

Exempel på åtgärder för att få kunskap om behov och önskemål kan vara:

- Rådslag.
- Intervjustudier, exempelvis på träffpunkter.
- Delta i olika former av medborgardialoger som genomförs i exempelvis stadsutvecklingssammanhang men med mer specifika frågor riktade till äldre stockholmare.
- Ökad samverkan med stadsdelsförvaltningar.